

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ

ΟΠΕΚ

***« Ανισότητες και διακρίσεις στο πολιτικό σύστημα
και στην αντιπροσώπευση »***

14 Μαΐου 2007

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΟΥ ΜΕΙΩΝΟΥΝ ΤΙΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ: Ο ΔΡΟΜΟΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΔΙΚΑΙΟΤΕΡΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ανισότητες και διακρίσεις στο πολιτικό σύστημα και στην αντιπροσώπευση

Σωκράτης Κοσμίδης

14.05.07

Από τη στιγμή που οι άνθρωποι άρχισαν να συμβιώνουν σε κύκλο οικογένειας, φυλής ή έθνους, εμφανίσθηκαν οι πρώτες διακρίσεις και ανισότητες σε όλους τους τομείς της συμβίωσης. Το φαινόμενο είναι διαχρονικό, διεθνές, ενδημικό και διακοινωνικό. Κατά καιρούς καταβάλλονται προσπάθειες άμβλυνσης του φαινομένου εδώ και εκεί, χωρίς αποτελέσματα με διάρκεια.

[Διαβάστε περισσότερα...](#)

Ανισότητες και διακρίσεις στο πολιτικό σύστημα και στην αντιπροσώπευση

Σωκράτης Κοσμίδης

14.05.07

Α'. Από τη στιγμή που οι άνθρωποι άρχισαν να συμβιώνουν σε κύκλο οικογένειας, φυλής ή έθνους, εμφανίσθηκαν οι πρώτες διακρίσεις και ανισότητες σε όλους τους τομείς της συμβίωσης. Το φαινόμενο είναι διαχρονικό, διεθνές, ενδημικό και διακοινωνικό. Κατά καιρούς καταβάλλονται προσπάθειες άμβλυνσης του φαινομένου εδώ και εκεί, χωρίς αποτελέσματα με διάρκεια. Παράδειγμα τα κομμουνιστικά καθεστώτα. Η ροή των εξελίξεων, οι ανθρώπινες αδυναμίες, τα πολιτικά και κοινωνικά συστήματα, ακόμη και η παγκοσμιοποίηση, καθιστούν τις προσπάθειες ατελέσφορες. Παρά ταύτα, κάθε προσπάθεια αξίζει τον κόπο.

Μία κοινωνία δεν μπορεί να είναι δίκαιη, όσο οι διακρίσεις και οι ανισότητες οξύνονται αντί να αμβλύνονται και όσο διαχέονται και σε άλλους τομείς αντί να εξουδετερώνονται, όπου εντοπίζονται.

Οι διακρίσεις και οι ανισότητες αποσταθεροποιούν την κοινωνική συνοχή, κατηγοριοποιούν τους πολίτες, υπονομεύουν τους θεσμούς.

Για παράδειγμα: ένας νέος που συνάπτει σύμβαση έργου σε ένα φορέα του δημοσίου - καθαρό ρουσφέτι - εισπράττει μόρια εμπειρίας που του διασφαλίζουν σαφές προβάδισμα διεκδίκησης μόνιμης θέσης στο δημόσιο. Έτσι, υπονομεύεται ο θεσμός της αξιοκρατικής επιλογής προσωπικού, κατηγοριοποιούνται οι πολίτες σε έχοντες πρόσβαση στην εξουσία και μη έχοντες, αποσταθεροποιείται η συνοχή της κοινωνίας.

Το μέγεθος της διάκρισης και ανισότητας στο παράδειγμα διαπιστώνεται και μετριέται επακριβώς με το γεγονός ότι στα τρία τελευταία χρόνια η κυβέρνηση ενέκρινε και συνήφθησαν 92.841 συμβάσεις έργου, δημιουργώντας νέα γενιά συμβασιούχων, παρά το θόρυβο που δημιουργήθηκε.

Η συχνά χαοτική ανισότητα στο επίπεδο διαβίωσης οφείλεται στη διαφορετική στάθμη εισοδημάτων και περιουσιακών στοιχείων. Η ανισότητα αυτή τροφοδοτεί εδώ και αιώνες τη δεξιά και αριστερή στάση και συμπεριφορά απέναντι στο φαινόμενο. Η διάκριση δεξιάς - αριστεράς οξύνεται - και δικαιώνεται - όσο τα εργαλεία αναδιανομής αποκλίνουν καθαρά και αμβλύνεται όσο αυτά φαίνεται να συγκλίνουν.

Η μέτρηση των εισοδηματικών ανισοτήτων, σε εθνικό ή παγκόσμιο επίπεδο, είναι πλέον εφικτή και σε ικανό βαθμό αξιόπιστη. Η δυνατότητα αυτή επιτρέπει τη διαμόρφωση ποικίλων πολιτικών αντιμετώπισης του φαινομένου. Το βέβαιο είναι ότι η άμβλυνση των

ανισοτήτων από την ακραία φτώχεια στην ακραία σώρευση πλούτου παραμένει στο επίπεδο του οράματος και των εξαγγελιών, των αφορισμών και εξορκισμών.

Β' Πρώτη πηγή ανισότητας στην αντιπροσώπευση επισημαίνεται στο εκλογικό σύστημα. Στο βωμό της ανάδειξης ισχυρών κυβερνήσεων - που έχει τη λογική της - θυσιάζονται οι αρχές της δίκαιης αναλογικής αντιπροσώπευσης του εκλογικού Σώματος. Με τα δυσαναλογικά εκλογικά συστήματα πολλές ψήφοι πολιτών προσμετρώνται παρά την εκφρασμένη αντίθετη βούληση σε κόμματα υπέρ των οποίων δεν επιδείχθηκε προτίμηση.

Ως διακρίσεις και ανισότητες στο πολιτικό σύστημα και στην αντιπροσώπευση επισημαίνονταν στο παρελθόν οι αποκλεισμοί ή περιορισμοί στο δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι, όπως με βάση το φύλο, ή την ηλικία ή το χρώμα. Χρειάστηκε χρόνος και αγωνιστικό κίνημα για να κατακτήσουν οι γυναίκες και οι μαύροι δικαίωμα να εκλέγουν και εκλέγονται. Το ίδιο για να μειωθεί η απαιτούμενη ηλικία για τα ίδια δικαιώματα. Στα βάθη του χρόνου οι αποκλεισμοί και περιορισμοί ήταν ασυγκρίτως περισσότεροι, ακόμη και με βάση την περουσία, το εισόδημα, την καταγωγή κ.ά.

Σήμερα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των διακρίσεων και ανισοτήτων έχουν εκλεπτυνθεί και διαφοροποιηθεί ποιοτικά.

Αναφέρω ενδεικτικά:

α'. Κατά πρώτον, η οικογενειοκρατία στην ευρεία της έννοια, που περιλαμβάνει συγγενείς εξ αίματος και αγχιστείας, έως τρίτου ή τέταρτου βαθμού (δηλ, ως πρωτεξαδέλφια), κουμπαριές πάσης φύσεως, κλπ. Τέτοιοι γόνοι πολιτικών στελεχών κληρονομούν ή αποδέχονται την εν ζωή δωρεά της θέσης που κατέχουν συγγενείς, έχοντας έτσι σαφές συγκριτικό πλεονέκτημα από τους στερούμενους τέτοιας σχέσης. Κάποιοι ανατρέφονται καταλλήλως εξ απαλών ονύχων για να γίνουν πολιτικοί εκ πολιτικών. Πολλές δεκάδες σημερινών βουλευτών είναι ειδικοί διάδοχοι στη θέση συγγενών σε διψήφιο ποσοστό στους τριακόσιους.

Βέβαια, στην ελληνική πραγματικότητα το φαινόμενο αυτό παρατηρείται, όπως και αλλαχού, και στην επιχειρηματική δραστηριότητα, αλλά όχι μόνο. Για παράδειγμα, στην Ιατρική Σχολή Αθηνών, τα τελευταία εικοσιπέντε χρόνια υπηρέτησαν 130 καθηγητές πρώτης βαθμίδας. Οι 48 υπηρετούν και τώρα. Εξ αυτών οι 71, δηλ. οι περισσότεροι από τους μισούς, ήταν ή είναι συγγενείς εξ αίματος ή αγχιστείας μεταξύ τους.

Βέβαια, είναι άδικο να ισχυρισθεί κανείς ότι όλοι αυτοί που διαδέχθηκαν κάποιους άλλους είναι ανάξιοι. Βέβαιον παραμένει ότι η συγγένεια βοήθησε σε προβάδισμα έναντι άλλων, ενδεχομένως ή πιθανώς αξιότερων.

β'. Στον πολιτικό στίβο και στη διεκδίκηση της αντιπροσώπευσης, δηλ. του σταυρού προτίμησης, σαφές, ευνόητο και ευδιάκριτο πλεονέκτημα διατηρούν οι διαθέτοντες περιουσία ή υψηλά εισοδήματα, ικανά να υποστηρίξουν θεαματικά και ουσιαστικά την

υποψηφιότητά τους, έναντι άλλων που είναι ισότιμοι αξιολογικά, αλλά δεν διαθέτουν την ίδια οικονομική επιφάνεια και δυνατότητα.

Και είναι γνωστό ότι οι δαπάνες υποστήριξης μιας υποψηφιότητας υπερβαίνουν κατά πολύ τα κατώφλια και τις οροφές που επιτρέπει η νομοθεσία, η οποία παραβιάζεται ασύστολα και ατιμωρητί.

γ'. Συναφής είναι η ανισότητα που προκύπτει από το γεγονός ότι κάποιοι, με ευκολία ή δυσκολία, προσκολλώνται σε διαπλεκόμενα συμφέροντα επιχειρηματιών, εργολάβων, εκδοτών ή σε άλλους φορείς, όπως η Εκκλησία, που άλλοι υποψήφιοι δεν είναι διατεθειμένοι να πράξουν.

Θα είχε μεγάλο κοινωνιολογικό και ιστορικό ενδιαφέρον ποιοι υποψήφιοι κατά καιρούς έχουν λάβει πόσα χρήματα από τέτοιες ομάδες συμφερόντων. Και πόσοι και ποιοι μισθοδοτούνται ατύπως και ανελλιπώς από τους ίδιους επιχειρηματίες.

δ'. Προβάδισμα, αναγνωρισιμότητα και προβολή αποκτούν όσοι με διάφορους τρόπους ολιγοπωλούν τα ΜΜΕ με την παρουσία τους. Είτε διότι είναι ευπώλητοι, είτε διότι συναλλάσσονται, είτε...

Η νομοθεσία προβλέπει κανόνες ισότιμης εμφάνισης στα Μέσα κατά την προεκλογική περίοδο, οι οποίοι τεχνηέντως παραβιάζονται. Ωστόσο, η περίοδος αυτή είναι βραχεία και βάρος έχει η συχνή παρουσία στη διάρκεια όλης της βουλευτικής περιόδου. Άξιοι αντιπρόσωποι δεν έχουν ζήτηση για διάφορους λόγους.

ε'. Ανισότητες δημιουργεί και το star system. Πρωταγωνιστές στους καλλιτεχνικούς, αθλητικούς, πολιτιστικούς και δημοσιογραφικούς κύκλους και χώρους έχουν μέγιστη αναγνωρισιμότητα, η οποία δεν ανταποκρίνεται πάντοτε στην ικανότητα να είναι αντιπρόσωποι.

στ'. Ανισότητες καλλιεργούνται και από το γεγονός ότι, σε αντίθεση με τους άλλους, κάποιοι είναι επιρρεπείς στο ρουσφέτι, στο ψεύδος, στην απατηλή υπόσχεση.

ζ'. Τέλος, πηγή ανισότητας είναι ο κομματικός πατριωτισμός, δηλ. η αναρρίχηση στην κομματική ιεραρχία, όπου υπερισχύουν οι ανεπάγγελτοι ή υποαπασχολούμενοι, διαθέτοντες περίσσεια χρόνου.

Η επιλογή αντιπροσώπων περιορίζεται ουσιαστικά και σημαντικά από το φαινόμενο της κομματικοκρατίας. Για να είναι κάποιος επιλέξιμος για υποψήφιος πρέπει να είναι ενεργός σε κάποιο κόμμα.

Έτσι, η δεξαμενή άντλησης στελεχών ποιοτικά υψηλού επιπέδου είναι μικρή. Οι πολίτες επιλέγουν από δεξαμενή όπου οι διακρίσεις και ανισότητες δεν ευνοούν τους χρησιμότερους. Ο ανταγωνισμός είναι συχνά αθέμιτος, άνισος έως και ψευδεπίγραφος.

Γ'. Τηρουμένων των αναλογιών διακρίσεις και ανισότητες παρατηρούνται και στον ανταγωνισμό των κομμάτων. Κόμματα εδραιωμένα, επιχορηγούμενα αδρά από το κράτος με

βάση την τρέχουσα δύναμή τους, αλλά και από διάφορα συμφέροντα που ευνοούν ως συμφέρουσα την εναλλαγή στην εξουσία και παρουσία ως πρωταγωνιστών στην πολιτική σκηνή δύο παρατάξεων, προβλέψιμων ως προς τη στάση τους, μετατρέπονται σε μαντριά, η έξοδος από τα οποία ωθεί στην απομόνωση.

Περαιτέρω συνέπεια το γεγονός ότι τελικά οι πολίτες περιορίζονται ως προς τις επιλογές τους, η δημοκρατία λειτουργεί υπό έλεγχο και κηδεμονία, η αρχή της ισότητας των ευκαιριών υπονομεύεται, η αντιπροσώπευση καθίσταται λευκή επιταγή.

Μοναδικός τρόπος άρσης των διακρίσεων και ανισοτήτων είναι η παροχή δυνατότητας σε βάθος και πληρότητα ενημέρωσης του πολίτη, η ενεργός συμμετοχή και δράση του, η διαρκής αξιολόγηση των αντιπροσώπων με βάση τη χρησιμότητα και συνέπεια στην εκτέλεση της εντολής, η κατάργηση κάθε μορφής ιδιωτικής οικονομικής ενίσχυσης κομμάτων και υποψηφίων, η επιβολή αυστηρών κανόνων λειτουργίας της διεκδίκησης της αντιπροσώπευσης.

Ο Σωκράτης Κοσμίδης είναι Βουλευτής του ΠΑΣΟΚ